

Asia: VN/22377/2023

Lausuntopyyntö hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta.

SAMOK esittää huolensa koskien hallituksen esityksen yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisen kiireellistä valmistelua ja näkee, että muutosten valmistelu on tehty hätiköiden ilman vaikutusarvioita. Olisi keskeistä, että tuen käyttäjien eturyhmät tulevat täysimääräisesti kuulluiksi ja vaikutusarviot tehtäisiin hyvissä ajoin ennen lakiesitystä. Vaikutusarvioissa oli keskeistä ottaa huomioon samaan saajaryhmään suoraan tai välillisesti kohdistuvat lakiesitykset, kuten esimerkiksi opintotukeen esitetyt indeksijäädytykset, yleiseen asumistukeen kohdistuvat lakiesitykset sekä erityisryhmien investointiavustukseen kohdistuvat kaavailut leikkaukset, jotka vaikuttavat kohtuullisen asuntotuotannon määrään. Yleiseen asumistukeen kohdistuvat muutokset lisäävät merkittävästi kohtuuhintaisen asuntojen kysyntää.

SAMOK vastustaa yleiseen asumistukeen kohdistuvia lakiesityksiä, sillä ne heikentävät merkittävästi niin opiskelijoiden kuin muidenkin edunsaajien toimeentuloa. Muutokset altistavat köyhyydelle, voivat lisätä merkittävästi toimeentulotuen käyttäjien määrää ja heikentävät työnteon kannustimia. Erityisesti lakiesitysten vaikutukset kohdistuvat yksinasuviin.

Yleiseen asumistukeen kohdistuvat lakiesitykset osuvat erityisesti opiskelijoihin

Vuoden 2022 lopussa 43 prosenttia yleisen asumistuen saajista oli opiskelijaruokakuntia. Yleisen asumistuen muutokset osuvat siis erityisesti opiskelijoihin. Vuonna 2017 voimaan astunut opintotuen muutos tarkoitti, että tuen lainaosuus kasvoi ja opintorahan taso pieneni. Samaan aikaan opiskelijat siirtyivät yleisen asumistuen piiriin, joka osin kompensoi opintorahaan tehtyjä leikkauksia.

Yksinasuvan päätoimisen opiskelijan rahamuotoiset etuudet ovat nykyhetkellä keskimäärin 598 €/kk. Vuonna 2021 EU:n määritelmän mukainen pienituloisuuden raja (60 % mediaanituloista) Suomessa oli 1 350 euroa. Eurostudent VII -tutkimuksen vastaajien käytettävissä olevien tulojen mediaani oli vastausvuonna 859 euroa.

Yhä useampi opiskelija tulee esitettyjen lakimuutosten myötä jäämään pienituloisuusrajan alapuolelle myös opintolainan nostamisen jälkeen. Viiden vuoden aikana opintovelallisten määrä on kasvanut 37%. Eurostudent VII -tutkimuksen mukaan opiskelijoista 63 prosenttia nostaa opintolainaa toimeentulon kannalta välttämättömien juoksevien menojen rahoittamiseen ja 69 prosenttia siksi, etteivät opintoraha ja asumistuki riitä.

SAMOK näkee, että perusomavastuun tuloharkinnan kiristäminen ja asumistuen korvausprosentin muutokset asettavat opiskelijat taloudelliseen ahdinkoon, joka lisää entisestään henkistä kuormitusta ja hidastaa opintojen etenemistä. Eurostudent VII 2019 -tutkimuksessa opintojen viivästymisen kannalta toiseksi suurimmaksi tekijäksi näyttäytyvät toimeentulo-ongelmat.

Yhdessä indeksijäädytysten kanssa yleiseen asumistukeen kohdistuvat leikkaukset heikentävät opiskelijan toimeentuloa hallituskauden aikana suurimmillaan yli 100 eurolla. Opintotuen ostovoima on heikentynyt jo ennen jäädytyksiä yli 100 eurolla, joten lakimuutokset asettaisivat opiskelijat yhä enenevässä määrin taloudelliseen ahdinkoon.

Asumistuen leikkaus rajoittaa mahdollisuutta opiskella

Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS, Suomen ammattiin opiskelevien liitto SAKKI, Suomen lukiolaisten liitto SLL, Suomen opiskelija-allianssi OSKU, Suomen opiskelijakuntien liitto SAMOK ja Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL tuovat yhteisesti lausuen esiin syvän huolen siitä, että esitetyt asumistuen leikkaukset heikentävät perustavanlaatuisesti kouluttautumisen ja päätoimisen opiskelun mahdollisuuksia.

Ehdotettu keskimäärin 76 euron heikennys opiskeljaruokakunnan asumistukeen rajoittaisi monen mahdollisuutta opiskella päätoimisesti, kun etuudet eivät enää riitä turvaamaan vakaata toimeentuloa. Kynnys opintojen aloittamiseen ja opiskelijaksi siirtymiseen nousee entistä korkeammaksi, kun se johtaa aiempaa jyrkempään pudotukseen tulotasossa. Erityisesti ne nuoret, jotka esimerkiksi huonon opintomenestyksen, rikkinäisen nuoruuden tai osaopiskelukykyisyyden vuoksi kokevat kynnyksen opiskelulle olevan korkea, saattavat lykätä opiskelua myöhemmäksi tai jättäytyä kokonaan tutkintokoulutuksen ulkopuolelle. Kaikkia Suomen toisen ja korkea-asteen opiskelijoita edustavat liitot näkevät, että opiskelijan toimeentulon heikennykset ovat vaarallisella tavalla koko yhteiskunnan kannattamia koulutuspoliittisia tavoitteita vastaan. Opintojen aikaisella toimeentulolla on suora yhteys opiskelun mahdollisuuksiin, kannusteisiin sekä opiskelukykyyn. Opiskelijoiden toimeentulon heikentäminen ja koulutustason nostaminen yhtä aikaa ei ole mahdollista. Opiskeluajkojen lyhentäminen ja koko ikäluokan kouluttaminen toisen asteen tutkintoon jäävät toteutumatta, kun työnteko ja perusturvan käyttäminen tulevat entistäkin houkuttelevammiksi vaihtoehdoiksi nuorille ja mahdollisuus tulla toimeen päätoimisena opiskelijana

heikkenee. Lopulta työelämään astuu entistä vähemmän, velkaisempia ja uupuneempia vastavalmistuneita osaajia, joita yhteiskuntamme kipeästi tarvitsisi.

Liitot vetoavat yhdessä hallitukseen, että opiskelun mahdollisuuksia heikentäviä toimeentulon heikennyksiä ei toteuteta ja opiskelijoiden toimeentulo turvataan.

[Liittojen yhteinen lausunto päättyy]

Kuntaryhmien yhdistäminen

SAMOK näkee, että kuntaryhmien 1 ja 2 yhdistäminen heikentää huomattavasti Helsingissä asuvien opiskelijoiden toimeentuloa. Helsingin alueella korostuu erityisesti yksityisessä vuokra-asuntokannassa asuminen, sillä kohtuuhintainen asuntotuotanto ei kykene yksin vastaamaan asunnontarpeeseen Vuoden 2022 Opiskelijabarometri-tutkimuksen vastaajista 23 % Helsingissä asuvista asui opiskelija-asunnossa ja 55 % muussa vuokra-asunnossa.. Lähes kaikki yleisen asumistuen käyttäjät Helsingissä maksavat jo kuluvalle hetkellä yli enimmäisasumismenojen suuruista vuokraa.

Omistusasumiseen kohdistuvat muutokset

AMK-opiskelijoista 26 prosenttia asuu omassa tai puolison kanssa yhdessä omistamassa asunnossa (Eurostudent VII). Tuen lakkauttaminen kohdistuu erityisesti perheellisiin ammattikorkeakouluopiskelijoihin, joista vuonna 2019 omistusasujia oli 57 %. Yleiseen asumistukeen kohdistuva muutos omistusasuntoon kohdistuvan tuen lakkauttamisesta voi heikentää perheellisten osalta korkeakoulutukseen hakeutumisen määrää. Omistusasujien osuus yleisen asumistuen saajista on minimaalinen, mutta tuki turvaa asumisen lyhytaikaisissa elämänmuutoksissa, kuten työttömyysjaksona tai opiskelujen aikana.

SAMOK näkee, ettei taloudellisen tasapainottamisen toimenpiteiden tulisi kohdistua ensisijaisesti eniten tukea tarvitseville. Taloudellisen tasapainottamisen toimenpiteiden tulee toteutua niin, ettei tulevaisuuden työvoimaa aseteta tilanteeseen, jossa taloudellisen ahdingon tuottama pahoinvointi näkyy tulevaisuudessa sairaseläkkeiden lisääntymisenä.

Alaluusua Erica
Suomen opiskelijakuntien liitto - SAMOK ry